

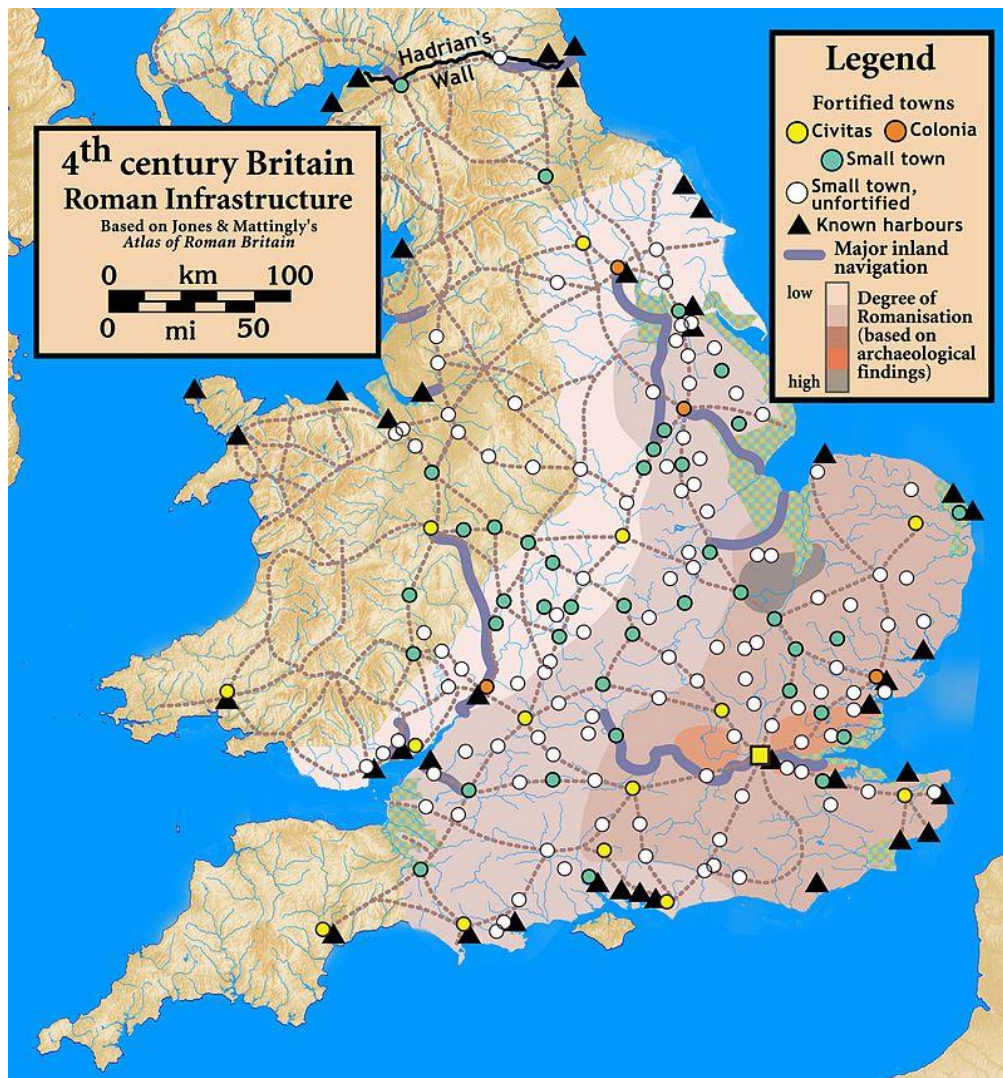
DZIEJE JĘZYKA ANGIELSKIEGO

**Praca wykonana przez : Małgorzatę Adamską klasa 1c2
II Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Dwujęzycznymi w Katowicach
Opiekun : Katarzyna Obrochta**

DZIEJE JĘZYKA ANGIELSKIEGO

Język angielski, jak większość języków europejskich, należy do indoeuropejskiej rodziny języków. Około 600r. p.n.e Celtowie – jedno z plemion indoeuropejskich, osiedliło się na Wyspach Brytyjskich. Imigracja wzrastała aż do 55r., kiedy to zaczęła się Rzymska okupacja. Pomimo długiej dominacji Celtów na wyspach, język celtycki nie miał dużego wpływu na brzmienie angielszczyzny. Wprowadzony został jedynie czas Present Continuous.

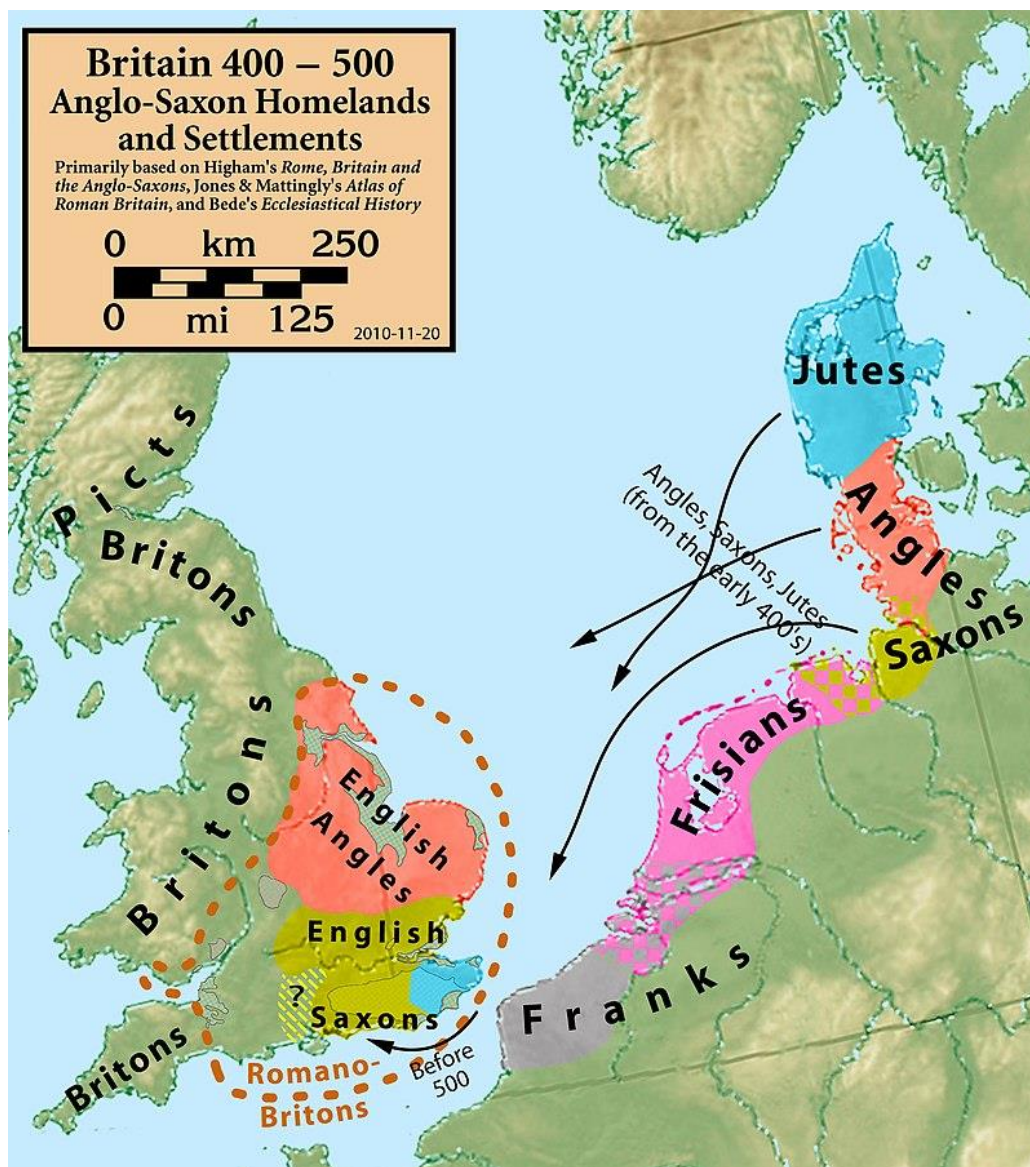
Wyspy Brytyjskie pod kontrolą Rzymian znajdowały się jeszcze przez około 400 lat, co miało duże znaczenie dla kultury. Łacina przeznaczona była głównie dla wyższej klasy społecznej, więc jej rozwój i wpływ na angielski był wówczas ograniczony. Z powodu licznych najazdów celtyckich, Rzym porzucił plany dalszej okupacji Wysp Brytyjskich.

Ryc. 1. Stopień romanizacji.

Staroangielski

Docelową historią języka angielskiego rozpoczyna się około 400 r. n.e, kiedy to następuje inwazja 3 plemion germańskich - Sasów, Angłów i Jutów, inaczej Anglosasów.

Ryc. 2. Anglosaskie osady

Posługiwali się oni językiem staroangielskim, niezrozumiałym obecnie dla nas. Najeźdźcy szybko zdominowali obszar, powodując wędrówkę ludów, mówiących w języku celtyckim w stronę Walii, Szkocji i Irlandii. Tymczasem na zajętych terenach niebawem przyjął się anglosaski i zaczął rozwijać się jako miejscowy. Z tego powodu właśnie, znany jest także jako staroangielski i tworzy podstawę dla wielu angielskich słów, takich jak:

<i>alive</i>	<i>be</i>	<i>can</i>	<i>drink</i>
<i>end</i>	<i>friend</i>	<i>good</i>	<i>hand</i>
<i>it</i>	<i>job</i>	<i>king</i>	<i>laugh</i>
<i>make</i>	<i>name</i>	<i>old</i>	<i>pretty</i>
<i>queen</i>	<i>read</i>	<i>say</i>	<i>thank</i>
<i>under</i>	<i>vat</i>	<i>winter</i>	<i>you</i>

Najstarszym słowem w języku angielskim jest zaimek *I*.

Pełna lista: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_English_words_of_Anglo-Saxon_origin

Słów pochodzenia anglosaskiego do dziś przetrwało ok. 4500, a stanowią ok. 90% najczęściej używanych słów w języku angielskim, choć zajmują tylko 1% oxfordzkiego słownika.

Średnioangielski

W IX wieku język angielski wzbogacony został o ok. 2000 słów pochodzenia staronordyckiego. Stało się to za sprawą Wikingów, którzy najechali i spłądrowali północno i północno-zachodnią Europę. Wyświadczyli oni także mieszkańcom wyspy przysługę, a mianowicie uprościli gramatykę, będąca podobną do obecnej niemieckiej. Usunięte zostały odmiana czasowników przez przypadki oraz rodzaje rzeczowników. Przyczynili się natomiast do rozwoju czasowników złożonych.

The Days of the week

- Monday is from Anglo-Saxon **day of the moon**.
- Tuesday is from **Tiu**, the son of Odin. (Norse)
- Wednesday is from **Odin or Woden**. (Norse)
- Thursday-is from **Thor**. (Norse)
- Friday is from Freya or **Frigg**. (Norse)
- Saturday is from **Saturn.(Latin)**
- Sunday is from Anglo-Saxon **day of the sun**.
- Monday and Sunday are of Anglo-Saxon origin.
- Tuesday, Wednesday, Thursday, Friday are of Norse origin.
- Saturday is of Latin origin.

Ryc. 3. Etymologia nazw dni tygodnia

Większość nazw dni tygodnia jest pochodzenia nordyckiego, związane są z imionami bóstw Wikingów.

<i>anger</i> ¹	<i>anгр</i>	<i>ill</i> ³	<i>illr</i>	<i>take</i>	<i>taka</i>
<i>bag</i>	<i>baggin</i>	<i>knot</i>	<i>knutr</i>	<i>ugly</i> ⁵	<i>uggligr</i>
<i>choose</i>	<i>kjósa</i>	<i>loose</i>	<i>lauss</i>	<i>viking</i>	<i>vikingr</i>
<i>dregs</i>	<i>dregg</i>	<i>mug</i>	<i>mugge</i>	<i>wing</i>	<i>vængr</i>
<i>egg</i>	<i>egg</i>	<i>oaƿ</i> ⁴	<i>alfr</i>	<i>yule</i> ⁶	<i>jol</i>
<i>fellow</i>	<i>felagi</i>	<i>plow</i>	<i>plogr</i>		
<i>guest</i>	<i>gestr</i>	<i>reindeer</i>	<i>hreindyri</i>		
<i>happy</i> ²	<i>happ</i>	<i>scare</i>	<i>skirra</i>		

¹ napotkany problem

² szczęście

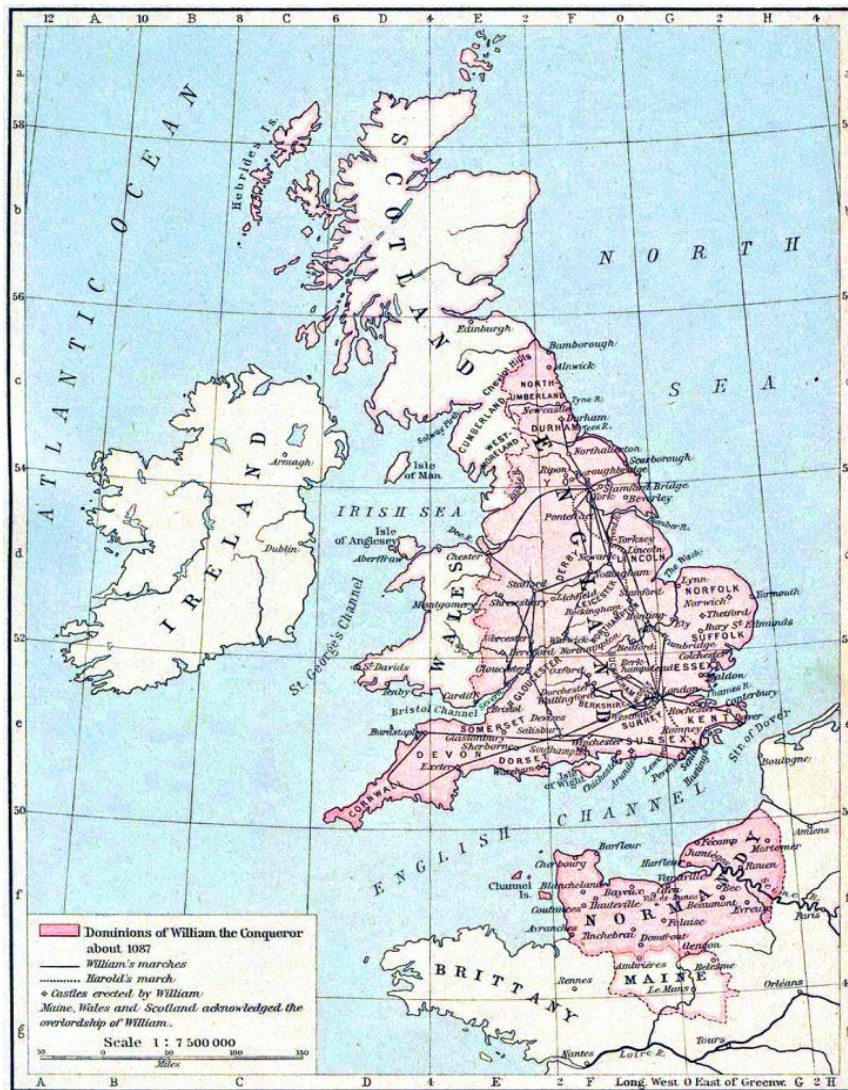
³ zły

⁴ elf

⁵ straszny

⁶ pogańskie święto zimy

Francuski, znany już wcześniej, od 1000r. dość powszechnie wśród Anglików, nabrał większego znaczenia po inwazji Normanów w 1066r.

Ryc. 4. Podbicie Anglii przez Normanów

Wówczas język francuski stał się językiem oficjalnym, którym posługiwano się w piśmie, a także wśród polityków, elit i władz państwa. Wprowadzonych zostało 10000 słów związanych z m.in. prawem, rządami, administracją, militariami, kościołem, kulinariami oraz kulturą wysoką, przez co angielski nabrał bardziej wyszukanego wyrazu. Staroangielski zaczął być postrzegany jako język „gorszej” warstwy społecznej.

<i>allowance</i>	<i>beret</i>	<i>chic</i>	<i>delegate</i>
<i>energy</i>	<i>fiancé</i>	<i>gallery</i>	<i>hotel</i>
<i>illusion</i>	<i>jubilee</i>	<i>kilogram</i>	<i>literature</i>
<i>machine</i>	<i>novel</i>	<i>occasion</i>	<i>poetic</i>
<i>recipient</i>	<i>sentiment</i>	<i>tournament</i>	<i>utensil</i>
<i>valid</i>	<i>zest</i>		

W okresie średnioangielskiego standaryzowała się ortografia, interpunkcja oraz zasady pisowni wielką, bądź małą literą. Około roku 1200 zaczęła pojawiać się pierwotna wersja przedimka określonego „the” - *þe*, a wraz z rozwojem druku przekształciła się w *ye*, aż w końcu przyjęła współczesną formę.

Nowoangielski

Po Wojnie Stuletniej, toczonej w latach 1337-1453 zakończyło się panowanie francuskie na Wyspach Brytyjskich i język angielski znów uważany był za język wyższych sfer.

W okresie renesansu, w XVI wieku głównie, język angielski wzbogacony został o słowa zapożyczone z greki i łaciny.

Greka:

Słowo w angielskim	Grecki pierwowzór	Znaczenie wyrazu greckiego	Słowo w angielskim	Grecki pierwowzór	Znaczenie wyrazu greckiego
<i>archaic</i>	<i>archos</i>	<i>pierwotny</i>	<i>music</i>	<i>mousike</i>	<i>muzyka*</i>
<i>bible</i>	<i>biblos</i>	<i>księga</i>	<i>neurotic</i>	<i>neuron</i>	<i>nerw</i>
<i>cyclone</i>	<i>cyclos</i>	<i>koło</i>	<i>optician</i>	<i>opsis</i>	<i>widok</i>
<i>decade</i>	<i>deca</i>	<i>dziesięć</i>	<i>philosophy</i>	<i>sophia</i>	<i>wiedza</i>
<i>ethnic</i>	<i>ethnos</i>	<i>rasa</i>	<i>rhythm</i>	<i>rhythmos</i>	<i>rytm</i>
<i>grammar</i>	<i>gramma</i>	<i>pismo</i>	<i>synopsis</i>	<i>syn</i>	<i>razem</i>
<i>hyperbola</i>	<i>hyper</i>	<i>przesadnie</i>	<i>theology</i>	<i>theos</i>	<i>bóg</i>
<i>irony</i>	<i>eironeia</i>	<i>ironia</i>	<i>zoology</i>	<i>zoon</i>	<i>zwierzę</i>

* sztuka mitologicznych Muz

Większość słów rozpoczynających się od *ph* jest pochodzenia greckiego.

Łacina:

Słowo w angielskim	Łaciński pierwowzór	Znaczenie wyrazu łacińskiego	Słowo w angielskim	Łaciński pierwowzór	Znaczenie wyrazu łacińskiego
<i>accept</i>	<i>accipere</i>	<i>akceptować</i>	<i>millennium</i>	<i>mille</i>	<i>tysiąc</i>
<i>beatific</i>	<i>beata</i>	<i>szczęśliwy</i>	<i>narrative</i>	<i>narrare</i>	<i>mówić</i>
<i>circumstance</i>	<i>circum</i>	<i>dokoła</i>	<i>obtain</i>	<i>obtinere</i>	<i>otrzymać</i>
<i>dense</i>	<i>densa</i>	<i>gęsty</i>	<i>pacifist</i>	<i>pacif</i>	<i>spokój</i>
<i>edible</i>	<i>edere</i>	<i>jeść</i>	<i>quiet</i>	<i>quieta</i>	<i>cicho</i>
<i>flame</i>	<i>flamma</i>	<i>plomień</i>	<i>ridiculous</i>	<i>ridere</i>	<i>śmiać się</i>
<i>grateful</i>	<i>grata</i>	<i>miły</i>	<i>school</i>	<i>schola</i>	<i>szkoła</i>
<i>hour</i>	<i>hora</i>	<i>godzina</i>	<i>total</i>	<i>totus</i>	<i>cały</i>
<i>invade</i>	<i>invadere</i>	<i>najeżdzać</i>	<i>urban</i>	<i>urbs</i>	<i>miasto</i>
<i>latitude</i>	<i>lata</i>	<i>szeroki</i>	<i>verbal</i>	<i>verbum</i>	<i>słowo</i>

Ogromny wkład w kształtowanie się języka nowoangielskiego miał wybitny poeta i dramatopisarz – William Shakespeare. Jest on autorem co najmniej 1700 nowych słów! Stworzone zostały na potrzeby pisania takich dzieł jak „Romeo i Julia”, czy „Hamlet”, a używane są po dziś dzień w angielszczyźnie. Ponadto twórczość Shakespeare’a wypromowała język angielskich na całym świecie, dzięki czemu został być postrzegany jako jeden z tych najbardziej znaczących i bogatych.

<i>addiction</i>	<i>bloodstained</i>	<i>compromise</i>	<i>dauntless</i>
<i>eyeball</i>	<i>fashionable</i>	<i>gloomy</i>	<i>hint</i>
<i>invulnerable</i>	<i>jaded</i>	<i>lonely</i>	<i>majestic</i>
<i>noiseless</i>	<i>obscene</i>	<i>premeditated</i>	<i>radiance</i>
<i>savagery</i>	<i>title page</i>	<i>useless</i>	<i>vasty</i>
<i>worthless</i>	<i>yelping</i>	<i>zany</i>	

Wczesno nowoangielski jest dość zrozumiały współcześnie. Główne różnice to:

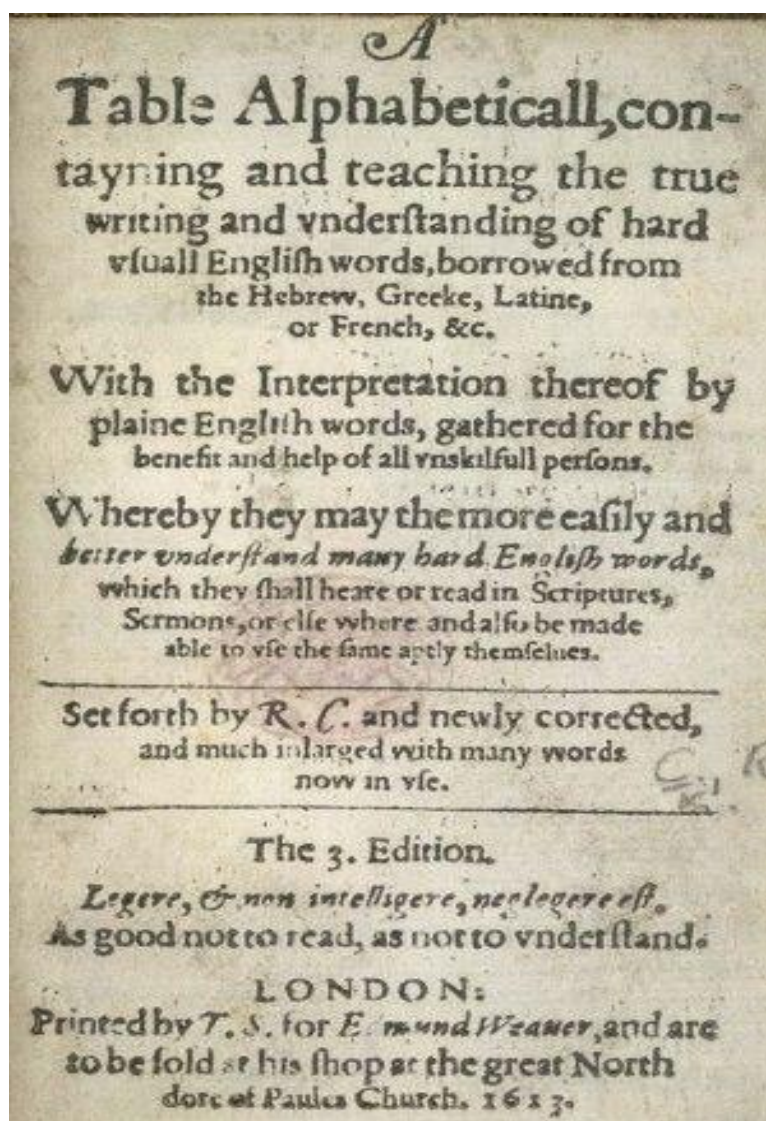
- wyjście z użycia zaimka *ownself*,
- zaimki drugiej osoby *thou, thee, thine/thy* uproszczone zostały do *you/yours*,
- czasowniki modalne takie jak: *canst, wouldst, shouldst* utraciły swoje germańskie końcówki *-st*.

W wiekach XV-XVI miała miejsce znacząca zmiana w wymowie samogłosek, tak zwana Wielka przesuwka samogłoskowa (*Great vowel shift*). Wpłynęła ona na wymowę długich samogłosek, a niektóre z nich zaczęły być pomijane. Pisownia jednak pozostawała bez zmian.

Zmiany poszczególnych dźwięków (IPA)			
Średnioangielski	Wczesny nowoangielski	Nowoangielski	Przykład
a:	æ:, ɛ:, e:	eɪ	a w <i>make</i>
ɛ:	e:	i:	ea w <i>beak</i>
e:	i:	i:	ee w <i>feet</i>
i:	ɪi, əɪ	aɪ	i w <i>mice</i>
ɔ:	o:	oʊ / əʊ	oa w <i>boat</i>
o:	u:	u:	oo w <i>boot</i>
u:	ʊu, əʊ	aʊ	ou w <i>mouse</i>

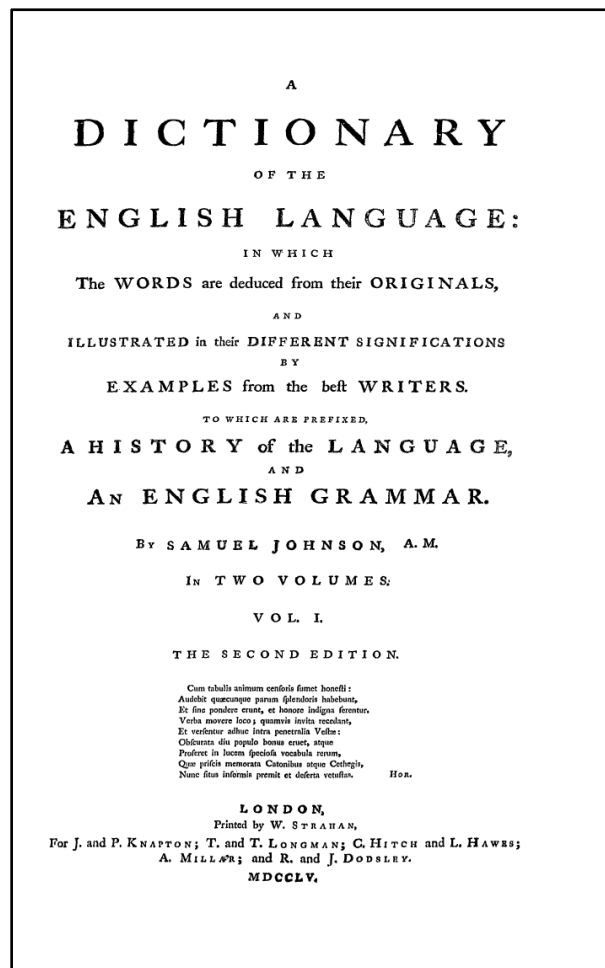
Ryc. 5. Wielka przesuwka samogłoskowa

Przełomowym wydarzeniem, które przyczyniło się do rozwoju języka pisanego było wynalezienie druku. W roku 1604 wydany został pierwszy słownik języka angielskiego, zatytułowany „Table Alphabeticall”, autorstwa duchownego Roberta Cadwrey’a. Zawierał on ok. 3000 słów. Łatwiejszy dostęp do dzieł literackich zwiększył zainteresowanie ludności twórczością piśmienniczą oraz powodował wzrost umiejętności czytania coraz większej liczby osób.

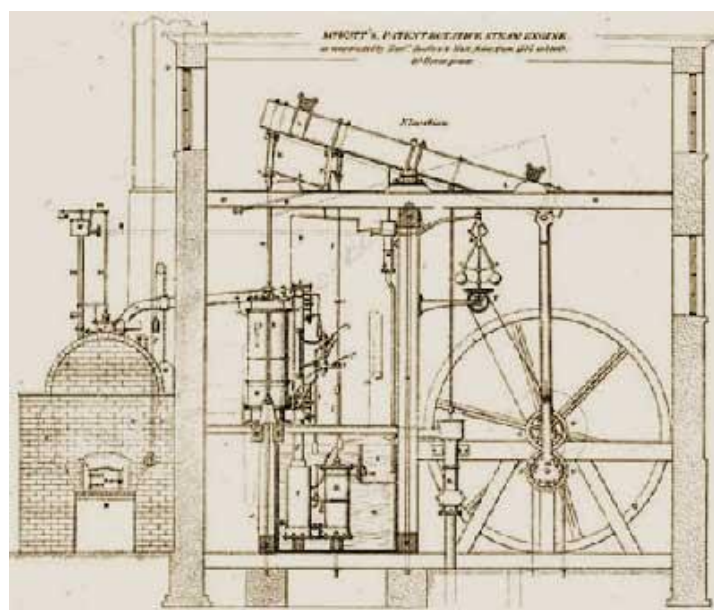
Ryc. 6. Strona tytułowa "Table Alphabeticall"

W 1755 roku ukazał się kolejny ważny słownik języka angielskiego (*A Dictionary of the English Language*). Tym razem autorem monumentalnej księgi, liczącej blisko 40.000 haseł był brytyjski pisarz Samuel Johnson.

Ryc. 7. Strona tytułowa „A Dictionary of the English Language”

Rewolucja przemysłowa XVIII/XIXw. przyniosła wiele nowych słów, tym razem związanych z dziedzinami przyrodniczymi nauki. Przykładami są „gravity”, „acid”, „electricity”.

Ryc. 8. Silnik parowy Jamesa Watta

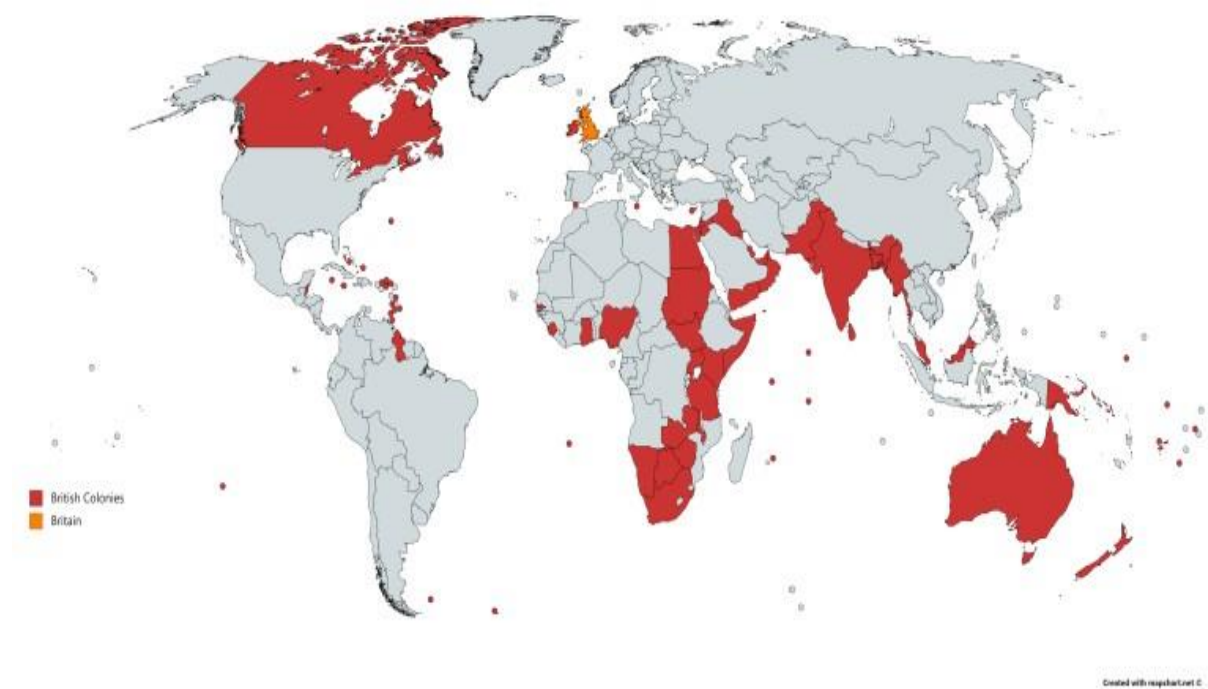
Współczesny angielski

Wielka Brytania w wieku XIX miała pod kontrolą nieco powyżej $\frac{1}{4}$ świata. Język angielski dotarł w niemal każdy zakątek, w czego efekcie powstały nowe dialekty i języki kreolskie (aktualnie posługuje się nimi ok. 15mln ludzi). Wiele słów, pochodzących z innych języków zaadaptowanych zostało w angielskim, np.:

Shampoo – j. indyjski

Yoghurt - j. turecki

Kangaroo – z Australii

Ryc. 9. Tereny podległe Imperium Brytyjskiemu, u szczytu jego potęgi

Aby ustandaryzować pisownię i zapewnić możliwość zrozumienia się nawzajem przez osoby anglojęzyczne z różnych części świata powstał Oxford English Dictionary (1884r.). Obecnie słownik ma 20 wydań, co daje ponad 21000 stron definicji, a wciąż powstają nowe!

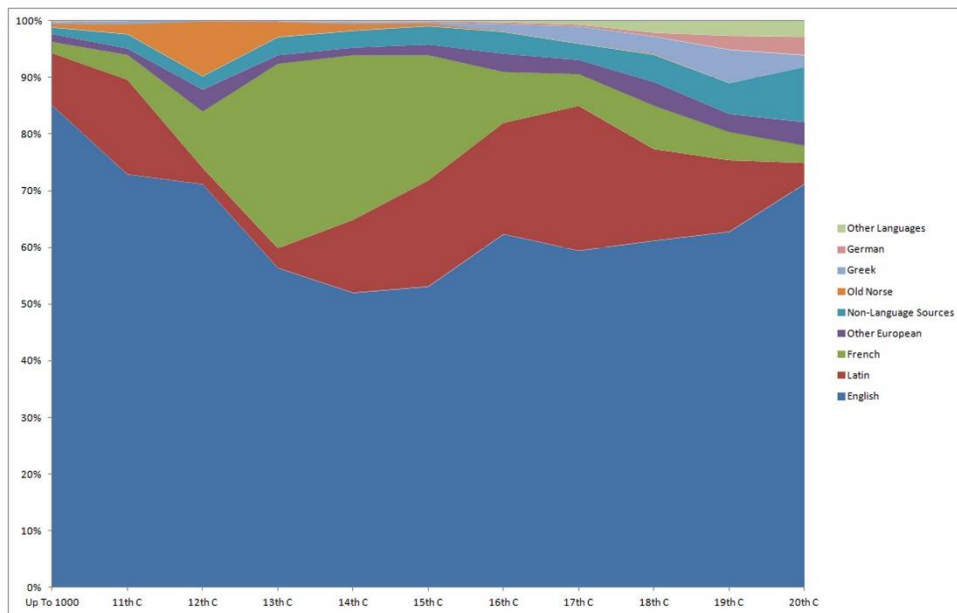
Podobnie jak inne języki, angielski nadal ewoluuje. Od marca 2000r. do słownika OED zostało dodanych aż 100.000 nowych słów. Co roku wybierane jest tzw. WOTY, czyli angielskie słowo roku, oto lista wyrazów powstałych w zeszłej dekadzie:

YEAR	OXFORD'S UK WORD OF THE YEAR
2019	Climate emergency
2018	Toxic
2017	Youthquake
2016	Post-truth
2015	Face With Tears of Joy emoji
2014	Vape
2013	Selfie
2012	Omnishambles
2011	Squeezed middle
2010	Big society

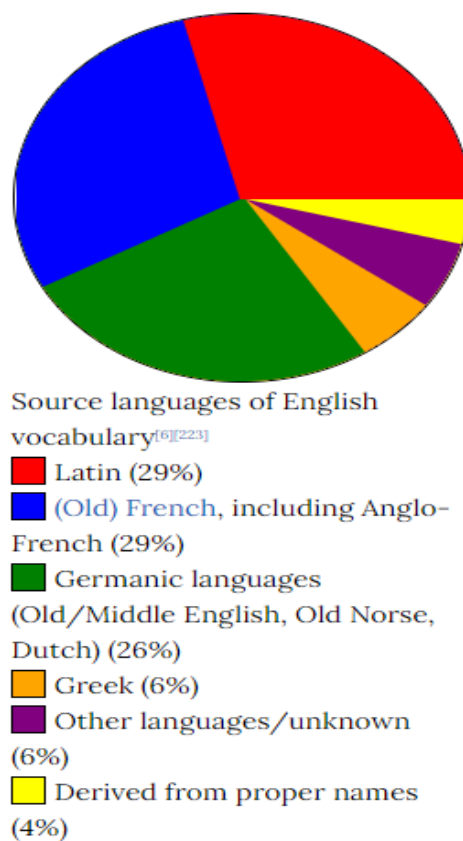
Ryc. 10. Oxfordzka lista Słów Roku

W 2020r., z powodu zbyt wielkiej ilości nowych słów, będącymi wynikiem wszystkich wydarzeń tego roku, nie zdecydowano wybrać jednego, przewodniego wyrazu, podsumowującego ten rok. Słownictwo jednak dotyczyło głównie pandemii COVID-19. Idąc za ciosem, w 2021r. WOTY zostało *vax*, stanowiące skrót od słowa vaccine – szczepionka.

Osobiście uważam historię języka angielskiego za bardzo barwną i interesującą. Fascynujące jest to, że język i zmiany w nim zachodzące tak dobrze odzwierciedlają kolejne wydarzenia historyczne. Ewolucję języka przez stulecia oraz źródła używanych obecnie słów obrazują poniższe wykresy:

Ryc. 11. Wpływ innych języków na ukształtowanie się języka angielskiego

Ryc. 12. Wykres ilości zapożyczeń z innych języków w angielskim słownictwie (w procentach)

Bibliografia:

<https://earlystage.pl/blog/2022/02/18/historia-jezyka-angielskiego/>

<https://pl.babbel.com/pl/magazine/historia-jezyka-angielskiego>

<https://www.ef.pl/blog/language/krotka-historia-jezyka-angielskiego/>

<https://www.theguardian.com/books/2020/nov/23/oed-says-2020-too-many-potential-words-of-the-year-to-name-just-one-oxford-english-dictionary>

<https://www.britannica.com/facts/English-language>

<https://www.lingholic.com/english-language-brief-summary-beautiful-mysterious-language/>

Przykłady z:

Greki i Łaciny

<http://www.polglish.pl/ciekawostki-angielskie-slowka-pochodzenia-greckiego/>

<https://www.babbel.com/en/magazine/21-english-words-that-are-actually-greek-and-the-stories-behind-them>

<http://www.polglish.pl/ciekawostki-angielskie-slowka-pochodzenia-lacinskiego/>

http://www.enhancemyvocabulary.com/word-roots_latin.html

Języka Anglosaskiego:

<https://knowyourlondon.wordpress.com/2019/01/02/anglo-saxon-words/>

Francuskiego:

<https://blog.busuu.com/french-words-in-english/>

Słów utworzonych przez Shakespeare'a:

<https://www.litcharts.com/blog/shakespeare/words-shakespeare-invented/>

<https://nosweatshakespeare.com/resources/words-shakespeare-invented/>

Ryciny:

1. https://en.wikipedia.org/wiki/Roman_Britain#/media/File:Britain.4th.century.Roman.infrastructure.jpg
2. <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/5/53/Britain.Anglo.Saxon.homelands.settlements.400.500.jpg/800px-Britain.Anglo.Saxon.homelands.settlements.400.500.jpg>
3. https://slidetodoc.com/presentation_image_h2/7ad9ff78fa22b566ed1af89ac32b85dc/image-29.jpg
4. <https://wielkahistoria.pl/podboj-anglii-przez-normanow-1066-najwazniejsza-wojna-w-dziejach-wysp-brytyjskich/>
5. https://pl.wikipedia.org/wiki/Wielka_przesuwka_samog%C5%82oskowa
6. <https://www.pinterest.co.uk/pin/167970261086619498/>
7. <https://www.scotclans.com/pages/1769-james-watt-patents-the-steam-engine>
8. <https://www.scotclans.com/pages/1769-james-watt-patents-the-steam-engine>
9. <https://www.techpedia.pl/index.php?str=tp&no=31379>
10. <https://www.bbc.co.uk/bitesize/articles/z7d3f4j>
11. https://cdn1.vox-cdn.com/uploads/chorus_asset/file/3325848/WO_stacked.o.jpg
12. <https://www.quora.com/What-percentage-of-the-English-language-comes-from-French>